

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2018/19:9

Fredagen den 16 november

---

§ 1 Allmänna frågor (art. 50)

Statsrådet Ann Linde

Information och samråd inför extra insatt möte i Europeiska unionens råd för allmänna frågor (art.50) den 19 november 2018

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Jag förklarar dagens möte öppnat. Jag vill uppmärksamma ledamöterna på att ni har handlingarna till den första punkten utdelade på bordet.

Då hälsar vi statsrådet med medarbetare välkomna.

Anf. 2 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru ordförande! Allmänna rådet har alltså snabbinkallats för att förbereda det extra möte i Europeiska rådet där man ska ställning till den fortsatta brexitprocessen.

Som ledamöterna är medvetna om har vi äntligen fått ett genombrott i förhandlingarna. Förhandlingarna på båda sidor har enats om ett utkast till avtal om utträde och om en stomme till en gemensam framtidsdeklaration. På brittisk sida har den brittiska regeringen efter ett långt sammanträde på onsdagen ställt sig bakom utkastet. På motsvarande sätt ska Europeiska rådet nu ta ställning för EU:s räkning.

Det pågår för närvarande en mycket intensiv textgranskning av avtalet i dess helhet. Även om medlemsstaterna genom våra förhandlare har följt förhandlingarna noga var det första gången vi fick se helheten på nästan 600 sidor. Vår bild är att förhandlingarna har hållit sig inom sitt mandat.

Som ledamöterna vet har vi mycket bra lösningar, inte minst när det gäller medborgarnas rättigheter, den ekonomiska överenskommelsen och övergångsperioden. Därutöver gäller det alla övriga separationsfrågor, som handlar om allt från pågående processer i domstol, statsstöd till vad som ska gälla för varor som är satta på den inre marknaden eller för kärnbränsle under Euratomfördraget – allt sådant som det kommer att behövas största möjliga klarhet i när britterna väl lämnar EU.

Allmänt sett är det förstås väldigt glädjande att vi nu har kommit så här långt. Som jag har redovisat här i nämnden måste vi arbeta intensivt för att förbereda oss också för ett avtalslöst utfall. Risker är inte över, men nu går utvecklingen i rätt riktning.

Den sista pusselbiten i avtalet – det gäller den irländska reservlösningen, som kallas ”backstop” – har kommit på plats. Den innebär nu, som vi har förväntat oss, ett gemensamt tullområde mellan EU och hela

Förenade kungariket och därutöver att EU:s varuregler ska tillämpas i Nordirland. Sammantaget blir det ingen tullgräns i Irländska sjön men vissa regelskillnader mellan Nordirland och övriga UK. Båda de närmast berörda parterna har kunnat acceptera detta upplägg, och det är mycket tillfredsställande.

Förhandlingarna om deklarationen om framtiden fortsätter, men vi tycker att det är en ambitiös och bra stomme vi har fått se. Vi kommer inför mötet i Europeiska rådet att göra vad vi kan för att slutresultatet ska bli bästa möjliga grund för framtiden. Samtidigt vill jag säga att det allra viktigaste för våra framtida relationer är att det brittiska EU-medlemskapet inte avslutas med att de lämnar EU utan avtal. I dag kan jag säga att risken är lite mindre, men risken är inte över.

Det är faktiskt glädjande att den brittiska regeringen har tagit det här steget.

Anf. 3 HANS ROTHENBERG (M):

Tack så mycket för föredragningen, ministern! Det började som en midsommarnatts mardröm och fortsätter som skräckblandad förtjusning. Vi är nu inne på upploppet, och det är ytterst välkommet att alla parter kan enas om dessa 600 sidor.

Jag skulle bara vilja fråga om ministern bedömer att det finns någonting i detta avtals upplägg som det brittiska parlamentet skulle kunna invända mot i sak. Eller är risken att det blir ett nej i parlamentet mer av principiell karaktär, det vill säga att man vill riva upp avtalet oavsett hur det ser ut?

Anf. 4 JENS HOLM (V):

Hur länge ska den irländska reservlösningen egentligen gälla? Jag tänker också på lösningen med tvistlösningsmekanismen. Ytterst lyder väl den under EU-domstolen, och detta accepterar alltså britterna – eller?

Anf. 5 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru ordförande! Det är en positiv utveckling att i alla fall regeringens majoritet har kommit överens. Samtidigt är det oroande att det är ministrar som har lämnat regeringen. Dessutom väntar en potentiell misstroendestämning i parlamentet.

Den fråga jag har liknar den som Jens Holm ställde. Vad är det egentligen som är tänkt att skilja tvistlösningspanelen från EU-domstolen? Är det mer ett sätt att få det att låta lite lämpligare för britterna? Är det i praktiken någon större skillnad mellan en tvistlösningspanel och EU-domstolen?

Anf. 6 ESKIL ERLANDSSON (C):

Ordförande! Tack för föredragningen, statsrådet!

I den senare delen av statsrådets föredragning sa statsrådet något i likhet med att det alltså inte blir någon skillnad mellan Nordirland och Irland. Min undran är: Blir det någon skillnad mellan resten av Storbritannien och Europeiska unionen? Det är den specifika frågan.

De andra två funderingarna jag har är dels om statsrådet kunde redovisa beslutsgången i Storbritannien, dels om det föreligger någon risk i rådet

att någon medlemsstat – eller ett antal medlemsstater – har synpunkter eller avvikande uppfattningar. Finns det någon risk på vår sida, så att säga, för att ett avtal inte ska komma till stånd?

2018/19:9
16 november

Anf. 7 Statsrådet ANN LINDE (S):

Jag börjar med Hans Rothenbergs fråga om det är något i upplägget som parlamentet skulle säga nej till. Det är ingenting vi har uppfattat, utan den stora frågan handlar om reservlösningen för Irland. Det är den som är själva knuten.

Då kommer jag också in på en del av Eskil Erlandssons fråga. Om jag ska förklara det enkelt är det så här: Tanken är att det ska vara en 21 månaders övergångsperiod. Förhoppningen är att man sedan ska ha ett avtal som reglerar hur relationen ska se ut mellan Storbritannien och EU. Om detta avtal är klart efter 21 månader behövs inte den här reservlösningen, som är det man är så arg på.

Om det *inte* är klart står det i avtalet att man kan tänka sig en förlängning av övergångsperioden *en* gång – men det står inte hur lång förlängning ska vara. Man har talat om ett år, men det står inte hur lång förlängningen ska vara. Man har då ytterligare lite tid på sig att lösa detta.

Om inte heller det lyckas kommer man in på reservlösningen, och den lösningen innebär att hela Storbritannien – alltså inte bara Nordirland, utan hela Storbritannien – är med i en tullunion med EU. För att man ska kunna behålla den inre marknadens integritet måste dock alla varor, inte bara jordbruksvaror, som exporteras till och importerats från Nordirland underkastas de regler som gäller för den inre marknaden. Det är för att det inte ska kunna finnas konkurrensfördelar gentemot den inre marknaden.

Detta gäller dock bara om allt annat misslyckas. EU har varit väldigt tydligt med att vi måste ha en reservlösning så att det inte blir en skarp gräns på Irland. Ingen vill ju ha reservlösningen – det vill inte vi heller – men man är nu vis av erfarenhet och vet att det kanske inte går som tåget.

Då kommer vi in på Jens Holms fråga, nämligen hur länge reservlösningen ska gälla. Svaret är att det inte finns något stopp. Britterna har i förhandlingarna velat säga att reservlösningen bara ska kunna gälla i till exempel ett år. Då har dock irländarna sagt att det är meningslöst, för då blir det en hård gräns förr eller senare. Ska vi ha en reservlösning måste den i stället gälla tills vi har en permanent lösning. Det finns alltså inget stopp för den. Det är också det som de hårda brexitörerna har varit mest negativa emot.

När det gäller Martin Kinnunens fråga om tvistlösningspanelen är det så här: Om en tvist förs till tvistlösningspanelen och innehåller en fråga som är EU-rättslig är panelen skyldig att inhämta yttrande från EU-domstolen. Man är sedan bunden av domstolens bedömning när man lämnar sitt avgörande. Det är alltså ingen direkt bundenhet för parterna, utan det gäller om en fråga innehåller något som är EU-rättsligt. Då måste man fråga EU-domstolen. Annars hoppas man ju att tvistlösningspanelen ska lösa det.

Du får rätta mig om jag har fel, Jan, men jag tror att det var du som berättade att det aldrig har gått till domstol när det gäller EES-avtalet.

Anf. 8 Ambassadör JAN OLSSON:

Där har man ju satt upp en särskild domstol, men i praktiken har det aldrig blivit någon konflikt mellan Eftadomstolen och EU-domstolen i det fallet.

När tvistlösningspanelen för en fråga till EU-domstolen, vilket man alltså är skyldig att göra i de fall det gäller EU-rätten, är man också bunden av EU-rätten. Sedan är parterna i sin tur bundna av vad panelen kommer fram till. Det har alltså en indirekt påverkan på parterna.

Anf. 9 Statsrådet ANN LINDE (S):

När det gäller Eskil Erlandssons sista fråga, om beslutsgången, kan vi börja med den brittiska sidan. Först skulle regeringen fatta beslut, och det är gjort. >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<Nu ska det gå till parlamentet, och i parlamentet har de en viss tid på sig. Den tiden är inte fördragsbunden eller konstitutionellt reglerad, utan de säger att de behöver tre veckor men kan ta det fortare.

Theresa May har sagt att hon vill låta alla läsa igenom avtalet så att man ska kunna lämna det till det brittiska parlamentet före december. Sedan fattar alltså parlamentet beslutet. Där har frågorna uppkommit om en extra folkomröstning och så vidare, men det har inte att göra med själva beslutsgången. Det är liksom parallellt. Jag skulle ändå vilja säga att det är viktigt att vi följer detta noga och ser vad som utspelar sig i parlamentet. Det är nämligen där beslutet ska fattas, har man beslutat i Storbritannien.

Sedan är frågan hur det är i Sverige och EU. Första steget är det som sker nu, det vill säga att vi går till EU-nämnden och förhoppningsvis får ett mandat till måndag för ett snabbinkallat råd. Då ska rådet ge en rekommendation till Europeiska rådets möte, som samlas den 25 november.

Hittills har vi inte hört något land som kommer att säga nej. Det var ett möte i måndags, och det knorrades lite hit och dit, men ingen kommer att säga nej. Det tror jag att jag kan garantera.

I förberedelserna till Europeisk rådets möte kommer vi att säga att avtalet är bra för oss och att vi anser att Europeiska rådet ska ge sitt godkännande.

Europeiska rådet fattar inte ett formellt beslut utan man fattar ett politiskt beslut. I till exempel slutsatstexterna kan det framgå att Europeiska rådet – de 27 länderna – har sett avtalet och ger en rekommendation att EU ska underteckna avtalet när briterna har bestämt sig för att underteckna det.

När detta har skett är nästa steg att gå till allmänna rådet igen – i december. Sedan bestämmer sig allmänna rådet för att avtalet ska ingås, och då måste man inhämta Europaparlamentets godkännande. Då går avtalet till Europaparlamentet. Europaparlamentet har hittills sagt att detta ska göras i mars. Det är *väldigt* sent. Det är inget som är slaget i sten, utan det här är vad de har sagt hittills. Men eftersom 29 mars är exit date känns det sent.

Parlamentet ska säga ja eller nej. Inte förrän parlamentet har sagt ja eller nej går frågan tillbaka till allmänna rådet igen. Sedan är det allmänna rådet som undertecknar. Det sker med kvalificerad majoritet. Det betyder att minst 65 procent av EU:s invånare står bakom avtalet, det vill säga 20 länder, och då är det klart. Det går fram och tillbaka.

Att parlamentet har sagt mars – vi får se. Vi får återkomma till nämnden när det finns mer. Rent personligen tycker jag att det är supersent. Det kan ju hända saker. Men det är gången.

2018/19:9
16 november

Anf. 10 ORDFÖRANDEN:

Jag tycker också att det låter sent med mars. Jag tänker att det måste vara något utskottsmöte i parlamentet. Sedan ska allt översättas till alla 27 språk, och så vidare. Tidigare än mars borde det kunna bli.

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning. Lycka till!

§ 2 Utrikes frågor
Utrikesminister Margot Wallström
Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för utrikes frågor
den 15 oktober 2018
Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
utrikes frågor den 19 november 2018

Anf. 11 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar utrikesministern med medarbetare välkomna. Först är det en återrapport. Finns något att tillägga?

Anf. 12 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

God morgon! Nämnden ska ha fått den skriftliga rapporteringen. Som jag informerade om inför det mötet handlade den informella lunchdiskussionen om Venezuela. Det var framför allt en diskussion om initiativet att bilda en så kallad kontaktgrupp. Samtal om det pågår fortfarande inom EU.

Sedan berörde man också frågan om sanktioner. Då var vi överens om att en bedömning av existerande sanktioner bör göras och nya övervägas. Som ni kanske har sett gjorde Mogherini ett uttalande om situationen i Venezuela den 25 oktober, som de flesta av oss twittrade om eller använde sociala medier för att sprida.

Anf. 13 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för den informationen.

Vi går in på dagordningen för informationen och samrådet inför mötet den 19 november.

Anf. 14 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

I inledningen till mötet förväntas Mogherini att som vanligt ta upp aktuella frågor. Vi har fått information om att hon planerar att nämna vad som händer i Tanzania och Iran samt även att ta upp Palermokonferensen om Libyen som ägde rum i veckan och som jag också deltog i. Det är vad vi kan säga om den saken.

Anf. 15 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Anf. 16 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Vi börjar med dagordningspunkten om Centralasien. Inga rådsslutsatser är förutsedda när det gäller den diskussionen. Det sker som en förberedelse inför ministermötet mellan den höga representanten och de centralasiatiska ledarna den 23 november. EU:s planerade strategi för Centralasien väntas också tas upp i FAC.

Detta kommer lägligt eftersom utvecklingen i Centralasien, bedömer vi, skapar förbättrade förutsättningar för ett EU-engagemang. Uzbekistan har ett ändrat förhållningssätt till samarbete med grannländerna, och det skapar en ny regional dynamik.

Regeringen driver särskilt att EU inriktar sin verksamhet i Centralasien på saker som unionen är bra på, det vill säga demokratisk utveckling, rättsstatlighet och handelsintegration. Vi avser att vid FAC verka för att

EU ska stärka sitt engagemang för mänskliga rättigheter ytterligare i regionen. Några av de centralasiatiska länderna vill ha hjälp av EU för att förbättra MR-läget. Det är positivt. Det är också viktigt i det geostrategiska perspektivet >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<

Vi vill att den kommande EU-strategin ska ha en regional ansats, och det behövs för att möta gemensamma utmaningar. Handel och säkerhet är områden som verkligen kräver mer samarbete mellan länderna. Vi anser att de centralasiatiska länderna kan spela en viktig roll när det gäller Afghanistan. Utvecklingen där påverkar hela regionen. Där kan vi bara hoppas att om det sker ett närmare samarbete påverkas utvecklingen i en positiv riktning.

Anf. 17 JENS HOLM (V):

Vi anser att det är synnerligen viktigt att trycka på frågor som mänskliga rättigheter och demokrati, och så vidare. Det är fråga om några av de mest repressiva och totalitära staterna, till exempel Uzbekistan och Turkmenistan.

Flera av dessa länder har handelsavtal med EU. Tidigare har man till exempel suspenderat handelsavtalet med Uzbekistan, och sedan har man aktiverat det igen.

På vilket sätt är strategin kopplad till handelsavtalen och möjligheten att sätta press på dessa länder, om det inte sker en positiv utveckling att suspendera handelsavtal? Finns det integrerat i strategierna?

Jag skulle också vilja veta om ministern anser att det har skett en positiv utveckling, att strategierna har varit till gagn för mänskliga rättigheter och demokratisk utveckling.

Anf. 18 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Jag tycker att det är viktigt att EU använder de kontakter man får på det sättet. Det ska samtidigt vara ett utbyte av synpunkter. Reformarbetet i Uzbekistan har lett till att den regionala handeln har ökat från en låg nivå. Det har blivit ett ekonomiskt uppsving.

Det allra viktigaste är att de länderna också samarbetar om gemensamma utmaningar och att EU kan skaffa sig en roll. Det gör man genom den typen av avtal och ramar som sätts upp för en process eller ett format för att prata med varandra.

Då är det viktigt att man också kan respondera. Om vi inte ser att det går i rätt riktning kan vi använda handelsavtalen till att väldigt tydligt markera vad vi tycker. Det här är vår poäng. Det är det här vi tycker att EU ska använda kontakterna och strategin till, det vill säga att se till att trycka på för att länderna ska gå i demokratisk riktning. Det är det vi tycker att EU är bra på, och detta borde vara EU:s styrka.

Anf. 19 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Då är vi på dagordningspunkt 5, Bosnien och Hercegovina.

Anf. 20 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Det är i kölvattnet av de allmänna valen i Bosnien och Hercegovina den 7 oktober som den här diskussionen kommer upp. Inga rådsslutsatser är planerade här heller. Frågan om Bosnien och Hercegovina diskuterades också i FN:s säkerhetsråd den 6 november, men då kunde inte EU-länderna komma överens om ett gemensamt uttalande. Vi försöker alltid koppla ihop EU:s och FN:s agerande på ett sådant sätt.

Vi välkomnar att valet i Bosnien och Hercegovina kunde genomföras utan större säkerhetsincidenter. Men samtidigt var valkampanjen ett exempel på hur historien lever kvar, med splittrande och nationalistisk retorik och mindre fokus på de nödvändiga reformer som vi hade velat se. Det gäller framför allt rättsstaten och hela det socioekonomiska området. Det kommande året blir nog i hög grad avgörande för Bosnien och Hercegovinas EU-närmande, eftersom kommissionen under våren kommer att presentera sitt utlåtande om huruvida Bosnien och Hercegovina uppfyller kraven för att bli kandidatland eller inte. Landet har alltså ingen tid att förlora när det gäller reformarbetet.

Från regeringens sida uppmanar vi landet att finna en inhemsk lösning som gör det möjligt att bilda en regering. Just nu är vi kanske inte de som ska lära andra om att bilda regeringar snabbt, men vi vill i alla fall säga något om en revidering av vallagen.

Regeringen stöder förstås Bosnien och Hercegovinas EU-närmande. EU-perspektivet är ju en av de viktigaste drivkrafterna för nödvändig reformering som kan leda till stabilitet, demokratisering och ekonomisk utveckling. Vad som händer på västra Balkan har, som alla här vet, en direkt inverkan på vår egen säkerhet och vårt välstånd. Om inte EU behåller en ledande roll och är aktivt i kontakterna med länderna på Balkan finns det risk att andra aktörer, som inte delar våra värderingar, får större inflytande och även använder dessa länder för att underminera EU.

I diskussionerna i FAC tror jag att särskilt frågan om de tre konstituerande folkgruppernas ställning i Bosnien och Hercegovina kommer upp, samt i förlängningen också en diskussion om reformer av vallagen. Vi kommer att argumentera för att fokus ska läggas på de enskilda medborgarnas jämlikhet i motsats till jämlikhet mellan de tre konstituerande folkgrupperna.

Jag skulle vilja lägga till en personlig synpunkt. Min erfarenhet är att man också måste göra någonting som handlar om det kulturella och bygga förståelse mellan folkgrupperna. Man kan inte fortsätta med att medvetet skilja folkgrupperna åt. Ni vet att jag har sagt förut att det i vissa delar förekommit att man undervisat bosniakiska barn på förmiddagen och barn från en annan folkgrupp på eftermiddagen, så att de aldrig ska träffas. Då kan man inte bygga långsiktig fred. Då kommer skillnaderna och splittringen att leva kvar. Jag tror att man måste tänka på den typen av frågor, och jag hoppas att det en dag ska finnas utrymme för att diskutera hur vi åstadkommer försoning och större förståelse mellan de här grupperna. Annars bygger man in ett system som för evigt kommer att åstadkomma nationell splittring. Det här vet vi ju från andra håll är väldigt olyckligt. Men det är bara en personlig synpunkt. Jag har själv sett vad det betyder när jag har varit i Bosnien och Hercegovina.

Anf. 21 TINA ACKETOFT (L):

Jag tackar statsrådet så mycket för redogörelsen. Både den mer personliga delen och den mer officiella delen kan jag verkligen skriva under på. Jag tror att vi i allra högsta grad delar bilden av vikten av att vi så småningom får med Bosnien och Hercegovina i EU – för regionens stabilitet men också för vår egen säkerhet. Minoritetsrättigheterna och demokratiperspektivet kan man ändå inte tumma på, även om man naturligtvis tycker att det är otroligt viktigt att de närmar sig EU. Det här med att söndra folkgrupper via skolan har vi ju sett i många forna sovjetrepubliker, och det är i allra högsta grad en framgångsrik väg att gå om man vill separera människor.

Men det som kanske gör mig ännu mer orolig är att man inte kunde få till stånd ett gemensamt EU-uttalande från FN. Handlar det om samma länder som vi brukar kunna peka på när det gäller den här frågan, alltså de som gränsar till området, eller är det andra länder som också är tveksamma? Hur känner utrikesministern vad gäller den fortsatta EU-sammanhållningen i den här frågan?

Anf. 22 LUDVIG ASPLING (SD):

Ordförande! Vi står naturligtvis bakom att EU kan verka som en medlare och försöka lösa upp den här knuten. Men det finns flera skäl till att vara väldigt försiktig med just EU-närmandet, anser vi.

För det första är Bosnien en statsbildning som tyvärr har ganska små chanser att kunna fungera i det långa loppet. Jag tycker att den situation som nu uppstått efter det senaste valet är ett tydligt tecken på det här. Det finns flera länder i världen som har den typ av konstitution som Bosnien har. Mig veterligen finns det inget exempel på något land som har lyckats bygga upp ett fungerande politiskt system med en sådan konstitution.

För det andra verkar en stor minoritet, eller kanske till och med en majoritet – det här vet ministern säkert bättre än jag – ha röstat för kandidater som i alla fall flörtar med tanken på att lämna Bosnien. De pratar ju om det. Vissa är halvsugna på att lämna landet.

För det tredje är det här ett land som är extremt sårbart för påverkan utifrån från länder som Turkiet, Saudiarabien, Ryssland och så vidare.

Mot den bakgrunden bör man fundera på om EU-närmandet verkligen är en bra idé, vilket vi inte tycker. Det finns en viss historia av att EU har tagit in nya medlemsstater som egentligen inte uppfyllt Köpenhamnskriterierna, vilket har visat sig i efterhand. Vi är lite oroliga för att man är på väg att göra samma misstag igen, även om medlemskap naturligtvis ligger många år bort. Vi kan ta det som vår avvikande mening.

Jag skulle också vilja ställa en fråga till ministern. Anser regeringen att det är teoretiskt möjligt för Bosnien att bli medlem så länge de inte uppdaterar Daytonkonstitutionen?

Anf. 23 ROBERT HALEF (KD):

Ordförande! Jag tackar utrikesministern för informationen. Jag instämmer i det som utrikesministern sa. EU-närmande, på sikt medlemskap samt ökat samarbete kommer förhoppningsvis att leda till försoning mellan de olika etniska grupperna. Jag tror på EU-inblandning. De behöver vårt stöd och vår hjälp för att kunna komma över de etniska

konflikterna mellan serber, kroater och bosnier. Från vår sida tycker vi att ståndpunkten är okej. Vi ser fram emot att de på sikt blir medlemmar i EU.

Anf. 24 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Det som hände i FN-sammanhanget var att >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<vände sig emot detta. Det är förstås olyckligt när vi har ett enda land som hindrar hela EU från att göra ibland även de mest självklara uttalanden. Vi får förstås fortsätta att jobba på detta. Men så ser det ut.

Så här har man sagt om många länder, Aspling – det är hopplöst och så vidare. Det kommer att vara en lång process. Men om vi inte har ett EU-närmande, vad sker då? Precis som du sa finns det ju andra länder som minsann gärna skulle vilja bekräfta sin närvaro och knyta närmare band med de här länderna men som vi kanske inte vill ha större närvaro av på västra Balkan. Här handlar ju EU-närmandet om att bygga starkare institutioner och ta itu med de problem som Bosnien och Hercegovina nu upplever. Det är det som man måste lägga fokus på.

Jag tycker inte att man behöver diskutera Daytonavtalet just nu, utan nu måste vi se till att vi håller dem på spåret med EU-närmandet och att de uppfyller de krav som EU ställer för att kunna inleda diskussioner om medlemskap. Som sagt kräver det en hel del. Det är ingen som säger någonting annat. De har en hel del viktigt arbete att göra.

Jag tackar Robert Halef så mycket för stödet.

Anf. 25 ORDFÖRANDEN:

Jag tänkte ställa en egen fråga också, om det går bra. Hur har stödet för EU-närmandet i Bosnien och Hercegovina utvecklats över tid? Syns det någon förändring i det?

Anf. 26 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Ordförande! Jag vet inte om jag har sett några uppgifter om exakt hur det ser ut, till exempel nu efter valet, eller om man ens har mätt det.

Anf. 27 ORDFÖRANDEN:

Nej, jag menade egentligen inte att det skulle ha mätts, utan mer om ni har mött det i era kontakter. Har det hänt någonting? Det är det man kan vara orolig för ändå. Om de inte vill närma sig EU, inte går den här vägen och inte förändrar sig, vad händer då?

Anf. 28 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Jag tror att det som är viktigt för många av de här länderna, särskilt på västra Balkan, är att engagera en ung generation som annars föredrar att lämna sina länder därför att de inte anser att det finns någon framtid. Jag tror att det finns ett generationsperspektiv i det. Vi påpekar ständigt: Ni måste föra strategisk kommunikation om vad det här innebär! Vilka är utsikterna med ett EU-medlemskap? Vad skulle det innebära? Det kan också handla om att ta små steg i närmandet till EU. Det inbegriper till exempel att man har Erasmus plus, så att fler kan komma och studera i ett annat land. Man kan ha ett utbyte och jobba med allt det kulturella och med kommunikation.

Jag skulle behöva ta reda på exakt hur det ser ut över tid, men det är en viktig och riktig fråga just nu.

2018/19:9
16 november

Anf. 29 ORDFÖRANDEN:
Klokt!

Anf. 30 LUDVIG ASPLING (SD):

Jag ber om ursäkt, men jag uppfattade inte att jag fick ett riktigt svar på den fråga som jag ville ha ett svar på: Kan landet bli medlem med den konstitution som gäller i dag? Det är en ja-eller-nej-fråga. Anser regeringen att det är möjligt?

Anf. 31 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Vi är ju inte riktigt där än att vi diskuterar medlemskap, utan nu diskuterar vi närmandet. Det finns en process för de reformer som de behöver genomföra. Det inbegriper säkert också så småningom förändringar i deras lagstiftning. Men det är en omfattande och långsiktig process för deras EU-närmande.

Anf. 32 ORDFÖRANDEN:

Det finns en majoritet för regeringens här redovisade inriktning med en avvikande mening från Sverigedemokraterna.

Vi går vidare till nästa dagordningspunkt, Ukraina.

Anf. 33 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Här förväntas inte heller några rådsslutsatser. Det är fråga om en diskussion om EU:s relationer och stöd till Ukraina i ljuset av den senaste utvecklingen. Man kommer förstås att diskutera de så kallade val som hölls den 11 november i de delar av Donetsk och Luhansk som kontrolleras av ryskstödda väpnade grupper. Detta strider, som alla här vet, mot såväl folkrätten som Minsköverenskommelsen. Trots det har Ryssland stött processen. Det tydliggör också vem som bär ansvar för konflikten. EU gjorde ett gemensamt uttalande om den saken den 10 november.

Regeringen anser att det är viktigt att EU fortsätter att reagera och också tillämpa överenskomna sanktioner mot Ryssland. Vi menar att EU:s politik måste vara uthållig över tid men också kunna uppdateras i ljuset av utvecklingen på marken. Vi stöder från regeringens sida nya sanktionslistningar med anledning av de så kallade valen. Den frågan kommer att diskuteras vid FAC. >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<

Med anledning av de olagliga lokalvalen tog Sverige också initiativ till en diskussion om Ukraina i FN:s säkerhetsråd den 30 oktober tillsammans med likasinnade. Denna diskussion var framgångsrik, eftersom den visade att både EU-länderna och USA står enade i sitt stöd till Ukraina och att Ryssland är något mer isolerat i frågan.

Regeringen vill vid FAC understryka vikten av att denna olagliga annektering av Krim och Sevastopol inte glöms bort. Vi är också oroade över den marina styrkeuppbyggnaden i Azovskasjön och de inspektioner av kommersiell sjöfart som Ryssland genomför där. Vid FAC avser regeringen att understryka vikten av att läget på och runt Krim hålls högt

på den internationella dagordningen. Regeringen anser att Ukraina också förtjänar erkännande för de reformer som har genomförts sedan 2014.

Ukraina, i likhet med andra europeiska länder, har enligt fördraget rätt att ansöka om EU-medlemskap när landet uppfyller kriterierna. Men denna grundliga samhällsomvandling kommer att ta tid och kräva mycket tålamod, och det är stora utmaningar i reformarbetet. Ukraina måste accelerera arbetet med att bygga en oberoende och effektiv rättsstat, fortsätta att bekämpa den utbredda korrruptionen och säkerställa att civilsamhället kan verka i en säker miljö. EU måste då fortsätta att stödja och ställa krav på det ukrainska reformarbetet och förbättra samordningen av reformstödet. Det tycker vi skulle vara viktigt att få upp på FAC.

Anf. 34 HANS ROTHENBERG (M):

Jag tackar för föredragningen. Vi stöder regeringens ansats här. Vi tycker att det är bra att det har tillkommit att man uttalar stöd för fortsatta sanktioner.

Jag vill göra en liten randanmärkning. Man skriver: Genomförandet av ”val” i de så kallade folkrepublikerna.

Antingen har det genomförts val eller så har det inte genomförts val. Skrivningen med citationstecken tycker jag att man skulle kunna formulera om på något annat sätt – att det har genomförts val men att det är val som Sverige inte anser vara legitima, rättvisa eller riktiga. Det blir lite av en tidningsjournalistisk skrift. Med denna synpunkt står vi bakom regeringens ståndpunkt.

Anf. 35 LUDVIG ASPLING (SD):

Vi står egentligen bakom det mesta som regeringen säger. Men vi har vår vanliga avvikande mening här, nämligen att vi inte anser att medlemskapet bör vara öppet för Ukraina eftersom det är ett mycket stort och fattigt land. Vi tror inte att unionen skulle kunna absorbera det. Med detta sagt står vi naturligtvis som vanligt bakom Minskprocessen och att alla parter måste respektera Ukrainas territoriella integritet.

Anf. 36 TINA ACKETOFT (L):

Jag tackar utrikesministern för redogörelsen. Även jag ställer mig bakom Hans Rothenbergs randanmärkning när det gäller det så kallade valet och att det är bra om vi är tydliga och inte använder oss av kvällstidningarnas löpsedelsjournalistik. Det brukar inte Utrikesdepartementet vara kända för att göra. De brukar vara ganska utförliga.

Föga förvånande är Liberalerna på andra sidan i förhållande till Sverigedemokraterna, och vi tycker att det är otroligt viktigt att vi faktiskt har en färdplan för att Ukraina ska kunna närma sig EU.

Som utrikesministern också lyfter fram är det otroligt viktigt att alla dessa reformer kommer på plats. Men då måste också det ukrainska folket känna att det lönar sig. Problemet här har väl varit att man av två alternativ ändå har tyckt att Putin har stått för något tydligt – det gör han ju alltid – men också någonting som kanske har gett incitament ganska snabbt för folket. Där måste EU naturligtvis stå emot och visa att EU är en bättre väg, eftersom det är en väg till demokrati och frihet. Det är alltså viktigt att inte

incitamenten glöms bort, men det tror jag säkert att utrikesministern tänker på.

2018/19:9
16 november

Anf. 37 ROBERT HALEF (KD):

Jag vill instämna i det som Hans Rothenberg sa om texten kring valet i östra Ukraina och att den blir mer tydlig och konkret.

Anf. 38 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Det är ett riktigt påpekande, och vi får rätta till detta i texten och i det som vi säger. Normalt sett brukar vi säga så kallade val, eller också förklarar vi hur vi ser på det. Det är EU-språk också. Vi ska därför rätta till detta. Det var bra att ni såg detta.

I övrigt kan jag bara hålla med Tina Acketoft om att det är otroligt viktigt att den ukrainska regeringen argumenterar på detta sätt för folket. Jag vet inte om ni lyssnade på nyheterna i morse, men det talades om att man inte får glömma bort det som händer varje dag. Det är ett liv i misär, och många människor är utsatta och fattiga. Det är en svår situation. Det är därför som vi inte får låta detta bli en bortglömd konflikt, en så kallad frozen conflict, som vi bara ignorerar utan att vi håller detta på dagordningen och engagerar oss med Ukraina för att se till att de reformvänliga krafterna får stöd.

Anf. 39 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med en avvikande mening från Sverigedemokraterna.

Innan vi går vidare till dagordningspunkt 7 kan jag passa på att tala om att de båda slutsatser som förväntas antas finns utdelade på bordet. Det är alltså meningen att ni ska lämna kvar dem på bordet och inte ta med dem härifrån.

Anf. 40 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru ordförande! Jag vill kortfattat bara nämna att det kommer att bli en informell lunchdiskussion också om utvecklingen i Jemen. Den kommer förstås att handla om den humanitära situationen i Jemen och om EU:s möjligheter att bistå. Vi har talat om Jemen tidigare – i juni – men detta har eskalerat. Dessutom finns det enligt Martin Griffiths, som är sändebud för Jemen, en möjlighet att faktiskt få parterna till förhandlingsbordet. Som ni vet har vi i Sverige erbjudit oss att i så fall vara en plats för detta. Det är osäkert om detta kommer till stånd, och det är osäkert vad de senaste dagarnas attacker i Hodeidah kommer att leda till. Men vi är i ständig kontakt med Griffiths och ger honom full uppbackning. Jag tror alltså att diskussionen kommer att handla om det.

Anf. 41 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för denna information.

Jag ska passa på att fråga om det finns något att säga under punkten Övriga frågor som enbart utrikesministern ansvarar för.

Anf. 42 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Det finns det inte.

§ 3 Utrikes frågor – gemensamt möte utrikes- och försvarsministrar
Utrikesminister Margot Wallström
Försvarsminister Peter Hultqvist
Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
utrikes frågor – försvar den 19 november 2018

Anf. 43 ORDFÖRANDE:

Då hälsar vi också försvarsministern välkommen hit. Utrikesministern har vi redan hälsat välkommen. Det är lite ovanligt att ha två ministrar framför sig här i EU-nämnden – för mig är det i alla fall första gången – men det hör kanske till vanligheterna.

Vi har en gemensam punkt. Utkasten till slutsatser finns i den röda mappen.

Anf. 44 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Ordförande! Rådet kommer att använda sig av formatet med gemensamt deltagande av både utrikesministrar och försvarsministrar. Det är kanske inte ett favoritformat för någon av oss. Bordet blir så stort och långt att man knappt ser kollegorna på andra sidan av det, och dessutom brukar det ta mycket lång tid.

Vi ska diskutera utvecklingen av EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik, GSFP. Rådet återkommer regelbundet i detta format till dessa frågor som ett led i genomförandet av EU:s globala strategi. Rådsslutsatser ska antas för området som helhet, och sedan finns det separata slutsatser om en pakt för civil GSFP, som det kallas.

Regeringen stöder fullt ut arbetet med att stärka EU:s samarbete inom säkerhet och försvar. Det försvarspolitiska samarbetet är inne i en fas av genomförande av flera initiativ som påbörjades under 2017 och som ska bidra till att uppnå den ambitionsnivå för GSFP som medlemsstaterna har lagt fast och ytterst till att Europa ska kunna ta ett mycket större ansvar för sin egen säkerhet. Försvarsministern kommer att redogöra närmare för de försvarsrelaterade frågorna.

Regeringen understryker den strategiska betydelsen av att också EU:s civila krishanteringsförmåga utvecklas. Därför välkomnar vi varmt att en pakt för civil GSFP nu antas. Det är kulmen på ett års arbete med att utveckla den civila krishantering, och där kan vi ta åt oss att Sverige har spelat en ledande roll i samarbetet i nära kontakt med Tyskland och Finland.

Pakten är ett slags civilt Pesco. Vi har fått gehör för en ambitiös pakt med 22 konkreta åtaganden för att stärka EU:s civila krishantering. Vi har till exempel fått igenom åtaganden om att 200 personer ska kunna skickas ut till en ny civil insats inom 30 dagar. Detta är underbyggt av en avsevärt stärkt snabbinsatsförmåga med 50 personer, införandet av specialiserade team och ett starkare insatsstöd.

Alla medlemsstater åtar sig nu att öka sina bidrag och också andelen kvinnor i insatserna. Detta är centralt, för EU:s främsta styrka som säkerhetspolitisk aktör är att kunna använda hela bredden av verktyg som en del av en samlad politik. I ett omvärldsläge där vi ser fler och mer komplexa kriser i vårt grannskap är det viktigare än någonsin just att stärka den civila krishanteringsförmågan.

Anf. 45 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Den gemensamma sessionen vid rådsmötet kommer i enlighet med vad utrikesministern har redogjort för att centreras kring pågående initiativ som syftar till att utveckla europeiskt försvarssamarbete.

Regeringen vill särskilt lyfta fram några initiativ som förutses diskuteras under mötet och som har försvarspolitisk bäring.

Vi inleder med Pesco. I rådsslutsatserna uppmärksammas det fortsatta arbetet med implementeringen av Pesco, inklusive sekvensering av åtaganden, nya projekt och tredjelandsdeltagande. Förhandlingarna om de generella villkoren för tredjelandsdeltagande pågår fortfarande, och regeringen har drivit och kommer att fortsätta att driva att öppenhet och flexibilitet ska vara vägledande för utformningen och formerna för tredjelandsdeltagande.

Under mötet förutses rådet anta en ny omgång Pescoprojekt, varav ett är det gemensamma projektet med ett test- och evalueringscenter, som Sverige och Frankrike har presenterat. Regeringen avser att rösta för rådsbeslutet om att anta de 17 nya Pescoprojekten. Regeringsbeslut i frågan fattades vid regeringssammanträdet i går.

Därtill kan förslaget om upprättandet av en europeisk fredsfacilitet, EPF, komma upp vid FAC. Regeringen har välkomnat försök att effektivisera och förbättra det stöd som EU ger till insatser och säkerhetssektorn. En diskussion om förslaget har nyligen inletts. Från regeringens sida betonar vi vikten av medlemsstaternas inflytande över instrumentets användning, inklusive finansiering av insatser.

Det kvarstår dock många frågetecken kring den europeiska fredsfaciliteten som måste redas ut, vilket regeringen avser att betona vid mötet. Från regeringens sida anser vi att det är viktigt att driva frågorna om bibehållet inflytande för medlemsstaterna och kontroll över kostnaderna.

I rådsslutsatserna förutses rådet även enas om att en första koordinerad försvarsöversyn, CARD, ska äga rum 2019–2020 och att EU Operation Centre ska flyttas från EU Military Staff till EU:s planerings- och ledningsstruktur MPCC i syfte att kunna omhänderta en militär exekutiv insats i EU Battlegroups storlek inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Anf. 46 ORDFÖRANDEN:

Bara för att vara lite extra tydlig: Jag uppfattar att det också är regeringens ståndpunkt att ni kan ställa er bakom de slutsatser som är utskickade till nämnden.

Anf. 47 JENS HOLM (V):

Det är alltså de här två slutsatserna i det dokument som jag har framfört mig som vi diskuterar nu?

Anf. 48 ORDFÖRANDEN:

Ja.

Anf. 49 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru ordförande! Tack, statsråden, för föredragningen!

När det gäller utvecklingen av EU:s säkerhets- och försvarspolitik tycker vi att Pesco är viktigt för hela försvaret och försvarsindustrin. Vilka överväganden har regeringen gjort för att välja att anmäla testverksamheten i Vidsel som Pescoprojekt? Finns det kostnader i vår försvarsbudget förbundna med detta?

Det känns som om regeringen har ett något återhållsamt förhållningssätt till Pesco. Är det rätt uppfattat?

Anf. 50 ESKIL ERLANDSSON (C):

Tack för redovisningen från statsrådets sida! Min fråga är mycket kort: Vem trycker eller var trycker man på knappen för att använda sig av de här faciliteterna, och vem beslutar om de ska användas?

Anf. 51 LUDVIG ASPLING (SD):

Jag hade egentligen samma fråga som Jens Holm, men jag kan tillägga att vi ansluter oss till vår vanliga avvikande mening när det gäller Pesco, det vill säga att vi är emot en militarisering av unionen.

Jag har en fråga – jag blev lite förvirrad och får be om ursäkt: Just angående den här pakten, ska vi anmäla en avvikande mening på den här punkten också eller kommer det på nästa, det vill säga nr 7 på FAC-dagordningen?

Anf. 52 ORDFÖRANDEN:

Jag förstod inte riktigt frågan. Men vi är alltså på dagordningspunkt 7.

Anf. 53 LUDVIG ASPLING (SD):

Så bra. Då vill jag passa på att anmäla avvikande mening just angående pakten.

Vi ställer oss i och för sig bakom ett strukturerat samarbete på det här området, men vi är oroliga för en militarisering av unionen och när man etablerar nya strukturer på fler och fler områden inom GSFP och GUSP riskerar det att driva samarbetet i en överstatlig riktning. Vi anser att säkerhets- och försvarspolitiken ska vara mellanstatlig och stå på en mellanstatlig basis och är emot alla steg i en annan riktning.

Anf. 54 JENS HOLM (V):

Angående pakten för civila insatser vill jag först säga att vi tycker att det är bra om EU kan samarbeta mer kring dessa frågor. Där har vi liksom inga större invändningar givet att det sker inom rådande budget.

När det sedan gäller den andra slutsatsen och det som tar upp alla de här militära komponenterna – Pesco, Natosamarbetet, den gemensamma Europeiska försvarsfonden och den militära mobiliteten – tycker vi i Vänsterpartiet inte att EU ska syssla med den här formen av försvarspolitik. Vi har tidigare motsatt oss Pesco. Vi anser att detta är en tydlig utveckling mot att EU får ett gemensamt försvar, och nu har vi ett gemensamt militärt högkvarter. Jag tycker att det är svårt att se någonting annat än det. Vi har därmed en avvikande mening och står helt enkelt inte bakom de här slutsatserna.

Det som jag skulle vilja ha mer information om och som jag fortfarande tycker är höljt i dunkel är frågan om militär mobilitet, något som vi har

diskuterat ett antal gånger tidigare här på EU-nämnden. Tanken är, som jag har förstått det och som även framgår här, att vi ska uppgradera vår infrastruktur i de europeiska länderna för att underlätta för militär mobilitet, alltså transport av krigsmateriel och sådant över gränserna.

Vi ser också mellan raderna att man pratar om infrastrukturinvesteringar och att det här ska kopplas till Connecting Europe Facility Programme, till TEN-T-nätverken och så vidare, alltså befintliga infrastruktursamarbeten som finns inom EU. Men hela tanken med dessa infrastruktursamarbeten är ju att vi ska föra människor närmare varandra. Det ska vara lättare att ta tåget från punkt A till punkt B och att transportera gods från punkt C till punkt D. Om vi nu ska riva upp alla de här samarbetena och börja planera utifrån militärens behov blir det ju helt andra former av investeringar, menar jag.

Det vore jättebra om försvarsministern hör det här tydligt. Min fråga till försvarsministern är: Kommer kraven från den militära mobiliteten att påverka de befintliga åtagandena, strategierna och planeringarna för EU:s infrastrukturprojekt? Jag tänker till exempel på TEN-T och Connecting Europe Facility Programme.

Jag undrar också om regeringen har gjort någon bedömning av hur mycket det kostar att implementera den här militära mobiliteten. Detta har jag frågat försvarsministern om tidigare, och då har han sagt att han inte vet. Jag tror mig dock bestämt veta att regeringen har en sådan bedömning, och då tycker jag att EU-nämnden borde få veta det.

Avslutningsvis har försvarsutskottet informerats om detta, men har försvarsutskottet fått de här två slutsatserna? När kommer utskottet annars att få dem?

Anf. 55 ORDFÖRANDEN:

Frågorna från några av ledamöterna uppfattar jag kanske mer berör det skriftliga samrådet som vi har haft.

Anf. 56 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Ordförande! Till Alexandra Anstrell kan jag säga att nej, det har inte varit återhållsamt. Vi har engagerat oss fullt ut. Vi har varit tydliga med att vi välkomnar ett utökat samarbete. Vi har också hållit på principen att det ska vara mellanstatligt, det vill säga att vi inte anser att det här ska vara överstatliga beslut. Vi har insisterat på att det också måste vara en civil del. Vi har lagt stort fokus på det, och där har vi lyckats. Vi har varit framgångsrika med den tanken.

Det blev lite rörelse här, eftersom Eskil Erlandssons fråga var konkret: Vem trycker på knappen om vi nu säger att vi vill använda den här snabbstyrkan, till exempel? Detta ändrar dock inte på någon av de normala beslutsfunktionerna i EU och i institutionerna, utan då säger varje land att de bidrar med det här. Ofta kommer förstås ett initiativ, ett förslag, från kommissionen ursprungligen om att vi nu bör gå in. Exempel på detta är Mali, där vi redan är med civila insatser, och vi har även hjälpt till i Georgien och Irak, om jag kommer ihåg rätt. Det blir då sedvanliga beslut om att vi ska gå in.

Det här ändrar inte det, och det kommer inte till några beslutsfunktioner. Förslaget om en civil insats bereds av kommissionen, och då måste medlemsländerna själva säga att de bidrar med det här.

Vi räknar inte med att det här ska innebära ökade kostnader. Vi bidrar redan. Vi är den näst största bidragsgivaren till den här typen av insatser. Vi ser framför allt att detta mobiliserar andra länder att bidra också till det civila. Listan på projekt är konkret, alltifrån hur vi ska utbilda folk till hur vi ska kunna använda det här. Det är en jätteviktig insats, eftersom så många fler av de konflikter som vi har också i vårt grannskap är komplexa. Det kan röra hybrid, cyberhot, organiserad brottslighet, terrorismbekämpning eller det faktum att man håller på att bygga upp institutioner och verkligen behöver vår hjälp för att göra det.

Det här påverkar också vår egen säkerhet, så om vi kan gå in med civila krafter, till exempel med polis och den typen av insatser så hjälper det till. Man kan även behöva göra de här snabbinsatserna som vi har förespråkade. Vi har alltså bidragit med flera av de förslag som ni har sett på listan till civila insatser.

Jag tycker alltså inte alls att vi är återhållsamma, och jag vet faktiskt inte varför det beskrivs så. Vi har jobbat aktivt med den här frågan från början. Vi har signalerat att vi ska vara med, men vi har varit noga med de principer som vi tycker att man ska hålla sig till och har insisterat på dem.

Jag tror därmed att jag har svarat på de tre frågor som jag tycker hör hemma på mitt område. Sedan fanns det frågor när det gäller försvarssidan.

Anf. 57 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

När det gäller vårt deltagande Pescoprojekt är det tre projekt i första omgången. Det är ett som handlar om att underlätta militär rörlighet, ett om europeiskt samarbete inom militär sjukvård och ett träningscenter för EU:s tränings- och utbildningsinsatser.

Sedan har vi lanserat ett projekt tillsammans med Frankrike, som det har utvecklats till. Det är ett europeiskt test- och evalueringscenter. Projektet i Vidsel bidrar i hög grad till flertalet av de framtida förmågor som utarbetats inom ramen för EU Capability Development Plan, vilket innefattar en mängd av EU:s militära kapacitet på viktiga områden som flygsystem, bekämpningssystem, ammunition och sensorer.

I det här projektet kommer man att tillhandahålla avancerad och kostnadseffektiv test och evaluering av dessa system. Tack vare den fördelaktiga lokaliseringen i norra Sverige kan projektet genomföras i en komplex miljö, både avseende hotbild och klimat och med få begränsningar. Sammantaget bidrar projektet inom ett brett spektrum till en harmoniserad, standardiserad och stärkt förmågeutveckling som i förlängningen också kan öka den operativa förmågan inom de europeiska stridskrafterna.

Detta projekt inkluderades inte i den första omgången av Pescoprojekt men återlanserades inför den andra omgången. Även Frankrike presenterade inför andra omgången ett test- och evalueringsprojekt, vilket syftar till att skapa ett nätverk av test- och evalueringscenter. Sverige och Frankrike har då slagit ihop de två projekten i urvalsprocessen med delat ledarskap och gemensamt paraply. Det är två pelare i det, en svensk och en fransk.

När det gäller prioriteringen kring Pescoprojekten vill jag säga så här att Försvarsmakten och Försvarets materielverk lämnar yttrande om det svenska projektdeltagandet efter ett remissförfarande om samtliga projektförslag. Myndigheternas yttranden ligger till grund för den

nationella bedömningen. På europeisk nivå har Pescosekretariatet och EU:s höga representant för utrikes- och säkerhetspolitik gjort bedömningen och presenterat en rekommendation, där de 17 projekt som nu ingår i den färdigbehandlade rättsakten rekommenderas. Även EU:s militärkommittés militära råd gav stöd för den höga representantens rekommendation att inkludera dessa 17 projekt.

När det gäller förhållningssätt kan jag bara konstatera att vi är med i tre projekt i den första omgången, och så har vi lanserat Vidselprojektet. I stället för att gå in och värdera ett förhållningssätt kan jag bara konstatera detta faktaförhållande. Från mitt perspektiv tyder inte detta på bristande aktivitet och intresse, utan vi har ju varit med från början.

När det gäller mobiliteten handlar väl inte det här om att riva upp andra typer av projekt eller ambitioner, utan det handlar i så fall om att hitta metoder att med relativt små medel anpassa även andra projekt så att de kan passa de militära intressena.

När det gäller utfall och annat i olika budgetar är det frågor som inte är avgjorda ännu.

Glömde jag något? Var det något mer?

(JENS HOLM (V): De här två slutsatserna ...)

Vi har ju informerat i går.

(JENS HOLM (V): Så de fick läsa de här två slutsatserna?)

Det vi har redovisat i dag har vi ju redovisat i försvarsutskottet.

Anf. 58 ORDFÖRANDEN:

Det är inte säkert att de här slutsatserna fanns i går.

Anf. 59 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Vad är det Jens Holm frågar om egentligen?

Anf. 60 JENS HOLM (V):

Jag ställer frågan om ifall de här två slutsatserna har kommit försvarsutskottet till del så att ledamöterna där har fått läsa de båda utkasterna till slutsatser. Jag vet att ministern var där och informerade.

Anf. 61 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Vi har informerat så långt det går varje dag med den information vi har från EU. Däremot har vi inte delgett sådan information som vi inte har, utan vår informationsgång har anpassats efter själva beslutsprocesserna i EU. Det är så vi har jobbat. Om vi förmedlar information här som inte har förmedlats i utskottet kommer vi att se till att så sker vid ett senare tillfälle. Vi förmedlar information efter hand som vi har tillgång till den.

Anf. 62 JENS HOLM (V):

Det låter jättebra att försvarsutskottets ledamöter också ska få läsa de båda förslagen till slutsatser.

Jag har en fråga till, som gäller den militära mobiliteten. Försvarsministern sa att den militära mobiliteten ska implementeras med ”relativt små medel”. Jag tycker att varje ansvarsfull regering måste fråga sig vilka ekonomiska konsekvenser detta kan få och hur det kan komma att påverka andra viktiga projekt. Jag skulle därför ödmjukast vilja be regeringen att efterfråga en ekonomisk konsekvensbedömning från EU. Om en sådan görs tycker jag att hela nämnden borde kunna få ta del av den. Skulle ni kunna göra så?

Anf. 63 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Jag kan notera önskemålet och frågeställningen. Sedan måste man kanske också ha förståelse för att allting inte är avgjort och klart med omedelbar verkan. Det handlar om långa processer inom ramen för EU, där man prövar olika alternativ och varianter för att ta sig fram.

Vi kommer att informera och ta ställning i den takt som det dels finns frågor att ta ställning till, dels finns saker att informera om. Det är det sätt man kan jobba på i sammanhanget.

Anf. 64 JAN R ANDERSSON (M):

Tack för föredragningen! Vi fick information i går i försvarsutskottet, och jag är tacksam att vi nu också har de punkter som föredrogs skriftligt.

Det finns 17 nya Pescoprojekt, och Sverige har valt att delta aktivt i tre av dem och att ta ”lead” i ett, möjligtvis. Samtidigt kan man se att de projekt som Sverige deltar i inte är speciellt kopplade till försvarets kärnverksamhet. Om man tittar på Sverige som ett land som är en stor försvarsmaterielproducent får man intrycket att försvarsindustrin inte har varit speciellt involverad trots att vi har en hög kompetens när det gäller både land, sjö och luft.

Min fråga till försvarsministern blir: Finns det finansiella skäl till att man inte har haft ett större deltagande i de andra projekten?

Det finns också en koppling till den nya Försvarsfonden, där stora medel avsätts. Man kan inte utesluta att de Pescoprojekt som mynnar ut i en kunskap också kommer att leda till en framtida finansiering via Försvarsfonden. Om Sverige inte har deltagit i de projekt som har att göra med vår försvarsindustris kärnområden kan det möjligtvis uppstå problem med att få medel från Försvarsfonden i framtiden.

Min fråga är om regeringen ser en sådan risk. Kan det innebära problem att i ett senare läge kunna ta medel ur Europeiska försvarsfonden om Sverige inte deltar i de Pescoprojekt som har en koppling till svensk försvarsindustri?

Anf. 65 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Jag vill upprepa att Försvarsmakten och FMV har deltagit i dessa prioriteringar och kommit med rekommendationer. Jag sa också i utskottet i går att om man vill ha ytterligare information om hur de har gått till väga i sitt prioriteringsarbete kan man begära särskild information där. Det finns också möjlighet att återkomma till att gå in i projekt som existerar inom de här ramarna. Dörrarna är inte stängda på det sättet.

Sedan kanske man får ha viss förståelse och möjligen någon form av respekt för att det här är relativt nytt. Det är ingenting som påbörjades för flera år sedan, utan det är någonting som vi är i början av och som är ett

utvecklingsarbete. Vi får följa detta och se vad det är för någonting som vi skulle kunna gå in med.

Jag har markerat att det gäller tre projekt och ytterligare ett som vi har lanserat tillsammans med Frankrike. Det är det som är nuläget. Sedan får vi återkomma efter hand som utveckling sker.

När det gäller Försvarsfonden är inte den riggad och klar ännu i alla stycken.

Anf. 66 ORDFÖRANDEN:

Jag finner sammanfattningsvis att det finns stöd för regeringens ståndpunkt med avvikande oliklydande meningar från SD och V.

Vi tackar utrikesministern för i dag.

2018/19:9

16 november

§ 4 Utrikes frågor – försvar
Försvarsminister Peter Hultqvist
Återrapport från informellt ministermöte den 29–30 augusti 2018
Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
utrikes frågor – försvar den 20 november 2018

Anf. 67 ORDFÖRANDEN:

Jag inleder denna punkt med att fråga försvarsministern om det finns något att tillägga om återrapporten.

Anf. 68 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Under det informella försvarsministermötet berördes framför allt flera av de frågor vi har talat om här i dag: den fortsatta implementeringen av Pesco och tredjestaters deltagande i Pescoprojekt. Det gäller även arbetet med översyn av MPCC och förslaget om en europeisk fredsfacilitet, EPF.

Anf. 69 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för detta.

Vi går över till information och samråd inför möte i rådet den 20 november.

Anf. 70 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Försvarsministermötet den 20 november kommer att avhandla samarbetet mellan EU och Nato samt EU:s GSFP-insatser. I anslutning till mötet kommer Europeiska försvarsbyrån Edas styrelsemöte i försvarsministerformat att hållas. Dagordningen omfattar framför allt Edas budget och treårsplan för 2019.

Under diskussionen om EU–Nato-samarbetet kommer även Natos generalsekreterare Jens Stoltenberg att delta. Regeringen välkomnar ett ökat samarbete. Det stärker säkerheten såväl i Europa som internationellt.

Regeringens ståndpunkt är att samarbetet mellan EU och Nato ska fokusera på områden där det finns ömsesidig nytta. Det ger ett mervärde för bägge organisationerna och deras medlemsstater.

Försvarsministermötet avslutades med en diskussion om EU-insatser inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Diskussionen förväntas fokusera på Operation Sophia och regionaliseringsprocessen i Sahel.

Anf. 71 ORDFÖRANDEN:

Ursäkta! Har försvarsministern nu lämnat dagordningspunkt 1 och gått över till nästa dagordningspunkt, eller hörde jag fel nu? Jag vill ha Natopunkten först om det är möjligt.

Anf. 72 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Jag tänkte ta alltihop, men det spelar ingen roll.

Anf. 73 ORDFÖRANDEN:

Vi pausar där, för jag måste sammanfatta mandatet för detta. Nämnden har nu hört försvarsministern angående EU–Nato-diskussionen, och jag antar att det är några som vill begära ordet.

Anf. 74 MARTIN KINNUNEN (SD):

Ordförande! Sverigedemokraterna brukar ha en avvikande mening rörande detta, och det har vi även nu. Bakgrunden är att vi tycker att det finns en stor vikt i att Nato och EU hålls isär.

Anf. 75 JENS HOLM (V):

Vi vidhåller vår avvikande mening. Vi anser inte att Sverige ska ha något Natosamarbete.

Anf. 76 ROBERT HALEF (KD):

Ordförande! Tack, ministern, för informationen! Från Kristdemokraterna välkomnar vi samarbete med Nato och ser fram emot ett svenskt medlemskap på sikt.

Anf. 77 TINA ACKETOFT (L):

Eftersom handsken är kastad kan jag säga att vi instämmer i Kristdemokraternas senaste uttalande.

Anf. 78 ORDFÖRANDE:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med oliklydande avvikande meningar från SD och V.

Nu får försvarsministern gärna gå vidare till dagordningspunkt 2.

Anf. 79 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Försvarsministermötet avslutas alltså med en diskussion om EU:s insatser inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Diskussionen förväntas fokusera på Operation Sophia och regionaliseringsprocessen i Sahel.

Regeringen är positiv till det utvidgade mandatet för EUTM Mali att stödja G5 Sahel. Det är viktigt att försäkra att EUTM Malis kärnuppgift även i fortsättningen är stöd till Malis försvarsmakt.

Avseende Operation Sophia förutses diskussionen kretsa runt insatsens mandat och landstigningsfrågan.

Avslutningsvis kommer Sverige att i samband med FAC skriva under ett irländskt initiativ som syftar till att öka samordningen mellan EU och FN avseende medlemsstaternas bidrag till FN.

Anf. 80 LUDVIG ASPLING (SD):

Ordförande och försvarsministern! Angående insatserna har vi nödvändigtvis inget emot själva syftet och genomförandet i sig, men vi anser av princip att denna typ av insatser bör ske mellanstatligt och under FN-flagg. Vi vill anmäla detta som avvikande mening.

Anf. 81 JENS HOLM (V):

Som vi ser det har Operation Sophia som främsta mål att hålla flyktingar borta från Europas gränser. Tidigare har EU understött tämligen omfattande livräddande operationer på Medelhavet. Nu vet vi att det är färre människor som flyr, men av dem som flyr är det fler än någonsin som drunknar på Medelhavet.

Av detta skäl undrar jag om ministern är beredd att verka för att Operation Sophia får ett nytt mandat, där huvuduppgiften är just livräddande insatser.

Anf. 82 ORDFÖRANDE:

Sa försvarsministern någonting om att något skulle undertecknas vid mötet? Eller hörde vi fel här i presidiet? Detta är en diskussionspunkt, eller hur? Jag ser att försvarsministern nickar – bra.

Anf. 83 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Vi kommer att i samband med FAC skriva under ett irländskt initiativ som syftar till att öka samordningen mellan EU och FN avseende medlemsstaternas bidrag till FN.

Det vi kommer att göra nu handlar om stöd för en fortsättning av Operation Sophia inom nuvarande mandat. Det som är viktigt och som jag vill betona är att Operation Sophias insatser ska vara förenliga med internationell rätt och att de regelverk som finns respekteras till fullo.

Hamnportar för landstigning av nödställda migranter behöver även i fortsättningen hanteras för att insatsen ska kunna genomföra sitt mandat.

Frågan om landstigning kommer att behöva hanteras inför nästa mandat och är givetvis kopplad till bredare diskussioner om omfördelning av migranter och uppföljning till Europeiska rådet i juni. Då är frågan om man inom ramen för de förhandlingar som förs kan enas om en gemensam lösning för insatsen. Det är förhållningssättet i nuläget.

Anf. 84 JENS HOLM (V):

Vi tycker nog att Sverige kunde vara tydligare i denna diskussion. Vi har en avvikande mening och tycker att Sverige borde säga att Operation Sophia ska omvandlas till att först och främst vara en operation för att rädda liv på Medelhavet.

Anf. 85 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Jag har redogjort för den ståndpunkt som gäller.

Anf. 86 ORDFÖRANDE:

Då konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med oliklydande avvikande meningar från SD och V.

Finns det något att säga under Övriga frågor på rådsdagordningen? Nej. Då tackar vi försvarsministern för i dag.

§ 5 Jordbruk och fiske
Statsrådet Sven-Erik Bucht
Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för jordbruk och fiske den 15 oktober 2018
Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för jordbruk och fiske den 19 november 2018

2018/19:9
16 november

Anf. 87 ORDFÖRANDE:

Då välkomnar vi statsrådet Sven-Erik Bucht hit. Jag vill nämna, även om ni garanterat har sett det allihop, att vi fick en sent inkommen justerad svensk ståndpunkt gällande ett ärende på dagordningen för detta möte.

Då gäller det först återrapport från mötet i rådet den 15 oktober.

Anf. 88 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru ordförande! Återrapporten är utskickad skriftligt i vanlig ordning, så jag är beredd att svara på eventuella frågor.

Anf. 89 ORDFÖRANDE:

Ingen önskar ordet, så vi går in på rådsdagordningen och information och samråd inför mötet den 19 november. Det gäller först rubriken "Fiske".

Anf. 90 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru ordförande! Inledningsvis vill jag informera EU-nämnden om att miljö- och jordbruksutskottet hade överläggningar i går i denna fråga och att regeringens ståndpunkt fick utskottets stöd.

På rådsmötet väntar också en politisk överenskommelse om fiskemöjligheterna för ett fåtal djuphavsbestånd i Nordatlanten för 2019 och 2020. Besluten om dessa fiskemöjligheter fattas vartannat år.

Den vetenskapliga kunskapen om djuphavsbestånden är begränsad, och den vetenskapliga rådgivningen grundar sig därför på försiktighetsansatsen. Internationella havsforskningsrådet Ices rekommenderar minskningar för de flesta av fiskemöjligheterna tills beståndens utveckling visar en positiv trend.

Fisket efter djuphavsarter inom EU har minskat väsentligt och i vissa delar fasats ut sedan fisket började regleras 2003. Det fiske som finns kvar sker främst i Portugals och Spaniens yttre randområden, till exempel vid Azorerna och i internationella vatten.

Kommissionens förslag bygger på vetenskapliga rekommendationer från Ices och återspeglar att landningsskyldigheten gäller för djuphavsarter från och med 2019. Detta innebär bland annat att fångsterna inte längre får kastas ut utan måste föras i land och avräknas mot kvoten från och med nästa år.

Sverige bedriver inget riktat fiske efter djuphavsarter. Inför rådsmötet har ordföranden identifierat ett antal utestående frågor, som handlar om att vissa medlemsstater vill ha mindre nedskärningar eller oförändrade kvoter jämfört med de fiskemöjligheter som föreslagits av kommissionen.

Regeringens övergripande målsättning är att förvaltningsåtgärder ska beslutas i linje med den gemensamma fiskeripolitikens mål och principer. Mot denna bakgrund stöder regeringen ansatsen i kommissionens förslag

och kommer att verka för en kompromiss i linje med kommissionens förslag.

Anf. 91 ESKIL ERLANDSSON (C):

Ordförande! Tack, statsrådet, för redovisningen!

Statsrådet nämnde ordet beståndsuppskattning. Bristen på sådana har under många år påtalats i detta sammanhang men också när det gäller andra fisken. Har det skett några framsteg? Är beståndsuppskattningarna fler eller bättre i dag än de var när vi började tala om detta för ganska länge sedan? Det är ju en förutsättning för att man ska kunna göra relevanta bedömningar vad gäller fiskemöjligheter.

Anf. 92 JENS HOLM (V):

Jag har två frågor. Den ena handlar om att ministern själv sa att det finns krafter som vill förändra dagens kvotförslag och vill ha högre kvoter. Jag undrar hur ministern kommer att agera om det inte blir det förslag som ligger på bordet nu, utan kvoterna höjs. Kommer ministern då att gå emot det förslaget?

Min andra fråga handlar om att vi i Vänsterpartiet tycker att det är extremt viktigt att fisket bedrivs på ett helt och hållet ekologiskt hållbart sätt. Därför är fiskemetoderna och redskapen väldigt viktiga. Är det ministrarnas bedömning att det bedrivs till exempel bottentrålfiske inom dessa områden? Om så är fallet, kommer ministern att verka för att botten-trålning inte ska få förekomma?

Anf. 93 AMANDA PALMSTIERNA (MP):

Miljöpartiet välkomnar regeringens ståndpunkt och vill också lyfta upp att det är viktigt att detta bygger på den vetenskapliga rådgivningen och att vi är tydliga med försiktighetsansatsen.

Anf. 94 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Eskil Erlandsson frågade om beståndsuppskattning och kunskapen om detta. Detta fiske har, som jag nämnde, varit reglerat under lång tid, och kunskapen ökar givetvis varje år. Kanslirådet Karin Victorin ska få utveckla detta lite mer.

Jag tänkte först svara på Jens Holms frågor. Det finns inte något förslag om höjda kvoter från något land, men vissa länder vill inte ha neddragningar i den omfattning som anges i kommissionens förslag. Från Sveriges sida är vi och har alltid varit restriktiva.

Frågan om bottentrålning fick jag i går i miljö- och jordbruksutskottet. Jag hade inte detaljkunskap då, men jag har tagit reda på hur det ser ut. Traditionellt har detta fiske bedrivits genom bottentrålning, men det har fasats ut mer och mer. Detta har också reglerats på EU-nivå, så det är på väg åt rätt håll.

När det gäller försiktighetsansatsen finns den egentligen i den gemensamma fiskeripolitiken, men vi kan förtydliga att det också är en svensk ståndpunkt. Oavsett om det står där eller inte finns det med.

Anf. 95 Kanslirådet KARIN VICTORIN:

På grund av att detta fiske tidigare skedde på djup upp till 4 000 meter var det svårt för forskare att göra provfisken och annat. Men sedan 2016 är det inte längre tillåtet med fiske under 800 meter, och särskilda villkor gäller för allt fiske som sker under 400 meter, med särskilda tillstånd och fiskeplaner. Fisket sker därmed inte längre på de djupen, och det underlättar forskarnas ombordprovtagning. Man har också alltid landningsdata, men på grund av detta fiskes särart är beståndsuppskattningarna kanske svårare än för andra fisken.

Anf. 96 JENS HOLM (V):

Jag hoppas verkligen och förutsätter att det inte blir några förändrade kvoter utan att minskningarna kommer att beslutas. Jag tolkar det som att detta är den svenska linjen.

Jag har ett medskick gällande bottentrålning. Det är bra att det är på väg att fasas ut, och vi i Vänsterpartiet uppmanar ministern att ta ordet i denna fråga och efterfråga om det finns en tydlig utfasningsplan och när bottentrålningen i dessa områden kommer att vara ett minne blott. Den processen bör helt enkelt skyndas på; jag tror att det vore väldigt bra.

Anf. 97 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Jag tar med det medskicket.

Anf. 98 ORDFÖRANDEN:

Sammanfattningsvis finner jag att det finns stöd för regeringens ståndpunkt.

Då går vi till nästa rubrik, som är "Jordbruk".

Anf. 99 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru ordförande! Kommissionen presenterade den 1 juni 2018 sitt reformförslag, som består av tre olika förordningar. Rådet kommer denna gång att behandla två av förordningarna: den horisontella förordningen och den samlade marknadsordningen för jordbruksprodukter. Vi hade en överläggning om detta i miljö- och jordbruksutskottet i går. Den horisontella förordningen innehåller regelverk för övervakning, kontroll och finansiering av den gemensamma jordbrukspolitiken. Den samlade marknadsordningen innehåller regelverket för EU:s inre marknad för jordbruksprodukter.

Ordförandeskapet har presenterat ett antal frågor som ska styra diskussionen på rådsmötet. Vad gäller den första frågan om den horisontella förordningen vill jag lyfta fram fyra viktiga områden.

För det första ser regeringen positivt på inriktningen mot en mer resultatorienterad politik. Med ökad resultatorientering följer också ett skifte från att granska regelefterlevnad till att i stället säkerställa måluppfyllelse.

För det andra ser regeringen också positivt på en ökad nationell flexibilitet. Ett ökat ansvar för genomförandet flyttas till nationell nivå, och medlemsstaterna ska ta fram strategiska planer med mål för politiken.

För det tredje blir det därför också naturligt att ett ökat ansvar för kontroll och revision flyttas till medlemsstatsnivå. Regeringen stöder övergången till en samordnad granskning.

För det fjärde ser regeringen också positivt på övergången till en mer riskbaserad kontroll.

Vad gäller ordförandeskapets andra fråga om den horisontella förordningen kommer skiftet mot resultatorientering att innebära annorlunda former för uppföljning och kontroll. Rapporteringen från medlemsstaterna till kommissionen är en naturlig följd av detta. Kommissionens förslag kan dock förbättras i vissa avseenden. Det är därför viktigt med fortsatta diskussioner mellan medlemsstaterna.

Vad gäller den samlade marknadsordningen har det under lång tid skett en marknadsorientering av den gemensamma jordbrukspolitiken. Det marknadsstöd som fortfarande finns kvar tjänar som ett komplement till andra stöd inom den gemensamma jordbrukspolitiken och används förhållandevis restriktivt.

Ökad marknadsorientering är en prioritering, och regeringen anser att omfattningen av marknadsinstrumenten bör begränsas. Regeringens bedömning är att de frågor som är viktiga att driva i denna reform dock ligger i den strategiska planen. Det gäller främst begränsningar av produktionskopplade stöd och sänkta tak för hur mycket kopplade stöd som kan tillåtas.

Anf. 100 ÅSA COENRAADS (M):

Tack så mycket, ministern, för föredragningen! Det känns som om vi börjar knyta ihop säcken mer och mer gällande CAP. Jag tror att vi är överens i de flesta delar.

Jag skulle bara vilja nämna detta med flexibiliteten mellan pelarna – att vi fortsätter arbeta för att flexibiliteten ska vara från pelare ett till pelare två och inte tvärtom, för då blir flexibiliteten inte bra ur ett miljö- och klimatpolitiskt perspektiv.

I ministerns föredragning nämner han att kommissionens arbete i *vissa* avseenden skulle kunna utvecklas. Jag undrar om ministern skulle vilja förtydliga det lite grann, och jag skulle vilja höra om det finns fler länder inom unionen som delar den uppfattningen.

Anf. 101 JENS HOLM (V):

Jag vill instämma i det som Åsa Coenraads sa om flexibiliteten mellan pelare ett och två. Det ska vara flexibilitet från pelare ett till pelare två men inte tvärtom, för då blir det helt enkelt knasigt.

Vi i Vänsterpartiet tycker att förslaget till ny jordbrukspolitik i stort inte är tillräckligt bra. Det är därför vi tidigare haft en avvikande mening. Nu förhåller vi oss till det som ministern säger här, och jag tycker att det som ministern säger här är bra.

Dock säger ministern att marknadsinstrumenten ska begränsas. Varför inte verka för att marknadsinstrumenten ska avskaffas helt och hållet? Det är ju rätt knasigt att EU går in och subventionerar marknadsföring av vissa jordbruksprodukter, kött och sådana saker. Vi ska väl ändå låta våra bönder producera det som konsumenterna vill äta, kan jag tänka. Då borde man avskaffa de här instrumenten helt och hållet.

Anf. 102 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru ordförande! I den svenska positionen står det att kraven vid utformningen av GJP-planen är alltför omfattande och att det krävs ytterligare förenklingar. Det är något som vi verkligen stöder. Det tycker vi är en bra ansats.

Det finns ett exempel, och det gäller single audit. Det är väl ett bra exempel, men kan ministern utveckla vilka andra förenklingar som Sverige eftersträvar i dessa förhandlingar?

Anf. 103 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Jag håller med Åsa Coenraads om att vi måste ha den här flexibiliteten men att den måste vara åt rätt håll, annars får vi inte det som vi i Sverige vill.

Åsa hade en del tekniska frågor som jag ska låta departementssekreterare Erik Palm svara på. De frågor som Staffan tog upp kring single audit tar departementssekreterare Anneke Svantesson.

Marknadsorienteringen, som Jens Holm tog upp, är någonting som vi driver från Sveriges sida. Men vi är tyvärr relativt ensamma i de frågorna. Det är inte så många länder vi får stöd av, och det gör att det är besvärligt att nå fram till resultat.

Erik Palm tar de tekniska frågorna, och sedan tar Anneke Svantesson de andra frågorna.

Anf. 104 Departementssekreterare ERIK PALM:

Vad gäller områden där det är viktigt med fortsatta diskussioner är det mycket som kretsar kring rapporteringen som ska ske från medlemsstaterna till kommissionen och hur den ska se ut i detalj.

Mycket av diskussionen rör vilka datum som olika saker ska rapporteras in. Den slutsats man kan dra där är väl att många medlemsstater tycker ungefär likadant och att det är viktigt att det finns tid för medlemsstaterna att rapportera på rätt sätt.

Anf. 105 Departementssekreterare ANNEKE SVANTESSON:

När det gäller kraven på förenkling vill vi att det nya, okända runt den strategiska planen blir enkelt. Men det är också ett kunskapsinhämtande, hur kommissionen tänker sig detta, så det är inte regelrätt. Det är knepigare att driva förenkling där, men det är en röd tråd i våra frågor.

Sedan har vi de utökade grundvillkoren, som är obligatorier som belastar både företag och myndigheter på ett olämpligt sätt. De andra sätten att driva miljöambitioner genom öronmärkning av landsbygdsprogrammet – hur stor andel som ska användas till miljö – och även möjligheten att föra över från pelarna är andra viktiga frågor där. Men vi arbetar för att förenkla grundvillkoren så att de blir effektiva och för att de villkor vi ska ha kvar också ska vara miljöeffektiva.

Vi har vissa andra förslag om takbelopp och omfördelningar, där det också finns risk att de skapar stora administrationer och inte den nytta vi vill se. Det arbetar vi också med. Det är exempel.

Anf. 106 ORDFÖRANDEN:

Jag finner sammanfattningsvis att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Marknadssituationen. Det är information från kommissionen.

Anf. 107 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru ordförande! På rådsötet kommer marknadssituationen att behandlas. Syftet med behandlingen är att kommissionen ska ge en lägesuppdatering om marknadssituationen.

För de flesta marknadssektorer ser situationen positiv ut i EU. Priserna på skummjölkspulver är dock låga och pressade av att det finns interventionslager kvar från mjölkkrisen 2015–2016. De lagren säljs dock ut kontinuerligt. Priserna för gris och socker är också något lägre än förra året.

Regeringen avser på rådsötet att ta del av informationen. Det är positivt att kommissionen med jämna mellanrum informerar om utvecklingen på marknaden.

Anf. 108 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för den informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 6, Arbetsgruppen för den afrikanska landsbygden.

Anf. 109 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru ordförande! Jag vill inledningsvis nämna att när denna fråga behandlades i miljö- och jordbruksutskottet i går blev det också en överläggning som ledde till att regeringen har förtydligt sina ståndpunkter.

Kommissionen kommer vid mötet den 19 november att informera om arbetet i arbetsgruppen för den afrikanska landsbygden, som skapades av kommissionen för att följa upp det möte som hölls mellan EU:s och Afrikanska unionens jordbruksministrar den 2 juli 2017. I gruppen ingår företrädare för både EU och Afrika, och den ska föreslå hur EU kan bidra till att stärka en hållbar ekonomisk utveckling i Afrika med fokus på landsbygden genom till exempel jobbskapande, jordbruksreformer, investeringar och satsningar på unga. Gruppens slutrapport ska presenteras vid högnivåforumet Afrika–Europa för stats- och regeringschefer den 18 december i Wien.

Vid rådsötet ges tillfälle att kommentera eventuella prioriteringar och förslag på hur effekterna av EU:s och medlemsstaternas insatser kan maximeras.

Regeringen välkomnar initiativet och att det görs gemensamt mellan EU och Afrika så att den samlade kunskapen och erfarenheten kan komma till nytta.

Den globala befolkningsökningen kommer till största delen att äga rum i Afrika, och det ställer krav på både ökad matproduktion och många fler arbetstillfällen, i synnerhet för den unga befolkningen. Utveckling av landsbygden med fokus på livsmedelssektorn bedöms ha potential att möta behoven, och det är därför bra att se över hur EU på bästa sätt kan bidra till en positiv utveckling.

Regeringen vill lyfta fram vikten av hållbara och ansvarsfulla investeringar i dialog och partnerskap med privata sektorn. Regeringen vill även poängtera värdet av öppen och fri handel, både mellan EU och Afrika och inom den afrikanska regionen. Kapacitetsutvecklingen och arbetet mot korruption och för transparens är mycket viktigt för att bygga förtroende och en god miljö för investeringar, handel och långsiktiga satsningar.

Regeringen vill särskilt betona vikten av att satsa på kvinnor och flickor, då detta bevisligen ger mycket bra resultat för ekonomisk utveckling. Utbildning, anständiga arbetsvillkor samt förbättrat ägande och nyttjande av arvsrätten är i detta hänseende av särskild vikt.

Innovation och hållbara lösningar och satsningar som är möjliga att skala upp är nödvändiga för att kunna nå resultat. Det är också ett område med potential för samarbete mellan EU och Afrika.

Länken mellan stad och land är också viktig att beakta.

Anf. 110 TINA ACKETOFT (L):

Tack så mycket för redogörelsen, statsrådet! Vi hade en lång diskussion om detta i miljö- och jordbruksutskottet i går. Till slut blev den svenska ståndpunkten nästan en uppsats, men jag tackar för att man har fått in allting.

I ljuset av den tidigare punkten, när vi pratade om reformpaketet för jordbrukspolitiken, tycker jag att vi trycker mycket på den öppna marknaden och konkurrenskraften. I denna fråga har vi att besvara hur EU på bästa sätt kan bidra till en hållbar ekonomisk utveckling i Afrika. Det vore föredömligt om vi i den svenska ståndpunkten tryckte lika hårt på behovet av en öppen marknad, det vill säga frihandel, som är det som EU till största delen skulle kunna bidra med för att verkligen göra skillnad för Afrikas utveckling. Jag vet att det inte är populärt, men jag ser gärna att Sverige fortsätter att hålla fanan högt för att det ska råda frihandel.

Anf. 111 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru ordförande! Små och mellanstora orter har ibland en förbisedd betydelse i biståndet och utvecklingsarbetet. Deras betydelse gäller inte minst målsättningen att stärka livsmedelssektorn och en hållbar ekonomisk utveckling i Afrika.

Genom att utveckla små och mellanstora orter i landsbygdens närhet kan man för det första få större utväxling av den ekonomiska nyttan och vad gäller sysselsättning genom vidareförädling av landsbygdens produkter samt av andra, indirekta nyttor. För det andra kan människor bo kvar i sitt sociala sammanhang i större utsträckning. Det ger social trygghet, både praktiskt och psykologiskt. Historiskt har vi sett en mycket stor flyttström till storstäderna. Det har fört med sig ett antal svårigheter och rotlöshet. Det handlar alltså om både effektivitet och en mänsklig dimension.

Det är glädjande att vi kunnat få in en skrivning om detta i Sveriges position, men den är ganska kortfattad. Därför vill vi sverigedemokrater göra ett medskick. Vi säger att det finns ett behov av att utveckla och modernisera små och mellanstora orter för att motverka flyttströmmar till storstäderna och i stället bidra till kringliggande landsbygdens utveckling. De små och mellanstora orternas betydelse bör lyftas fram i arbetet. De är nyckeln till ett framgångsrikt bistånds- och utvecklingsarbete.

Anf. 112 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Detta med frihandel är prioriterat, och den svenska ståndpunkten avslutas tydligt med att regeringen även vill betona vikten av anständiga arbetsvillkor och en öppen och fri handel. Det finns i skrift, men vi kommer givetvis också att hävda det.

Vi har också tagit med den urbana delen, detta med stad och landsbygd, i den ståndpunkt som jag här har redovisat. Nu är den inte på den detaljnivå som ledamoten presenterar här, men jag kommer givetvis att tala om de sakerna. Exakt vilka ord som kommer att användas kan det vara lite svårt att ange.

Anf. 113 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 7, Aktuella utmaningar på området växtskydd.

Anf. 114 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru ordförande! Ordförandeskapet har tagit initiativ till en diskussion om utmaningar inom växtskyddsområdet vid det kommande rådsrådet. Till vägledning för diskussionen har ordförandeskapet distribuerat ett underlag med ett antal frågor.

Regeringen anser att ordförandeskapet tar upp angelägna frågeställningar.

När det gäller växtskydd och risken för att nya sjukdomar och skadegörare sprids ökar denna risk med ett varmare klimat och ökad handel. Därför är det viktigt med en modern lagstiftning som möjliggör handel men minskar riskerna till en acceptabel nivå, där proportionerliga krav ställs på förebyggande åtgärder och vid angrepp.

Europaparlamentet och rådet har beslutat om ny lagstiftning om skyddsåtgärder för att motverka nya växtskadegörare. Den nya lagstiftningen innebär en ambitionsökning – det är något som Sverige har förespråkat i förhandlingarna. Det nya regelverket ska tillämpas från december nästa år.

Ordförandeskapet önskar också ha en diskussion om hur tillämpningen av EU:s växtskyddsmedelsförordning har utvecklats och, mer specifikt, hur den påverkar tillgången på växtskyddsmedel.

Förordningen är föremål för en översyn av EU-kommissionen, och en rapport är utlovad till våren 2019. Regeringen välkomnar att en sådan översyn nu genomförs. Även om regeringen liksom det österrikiska ordförandeskapet delar uppfattningen att utvecklingen av förordningen är angelägen att diskutera anser vi att en sådan diskussion bör vänta till dess att kommissionens rapport föreligger. Det finns också fler viktiga dimensioner när det gäller förordningen än de som berörs i noten till mötet, till exempel hur väl den lyckas skydda hälsa och miljö. I ordförandeskapets not tas även frågan om medlemsstaternas tillämpning av förordningen upp. Regeringen anser att det är viktigt att alla medlemsstater tillämpar förordningen på ett likartat sätt, bland annat för att undvika snedvriden konkurrens.

Anf. 115 BETTY MALMBERG (M):

Fru ordförande! Tack för föredragningen, ministern! Denna punkt var uppe till diskussion i miljö- och jordbruksutskottet i går. Men något som faktiskt inte framkom där var huruvida regeringen har för avsikt att uttala sig i någon fråga kring dessa viktiga diskussionspunkter.

När det till exempel gäller växtskyddsmedel säger regeringen att man bör vänta till dess att utvärderingen är gjord. Det kan vara ett korrekt förfarande, men samtidigt kan vi utläsa av själva underlaget att Efsa ser en oroväckande tendens att man utfärdar akutlicenser för växtskyddsmedelsanvändning eftersom det saknas växtskyddsmedel.

Jag tycker att det skulle vara intressant att höra ministerns syn på det. Med tanke på att det blir akuttryckningar kanske man inte har hela kompetensen och hela bilden framför sig när det gäller risktagande.

Sedan har jag en fråga om hur vi ska kunna minska spridningen av invasiva arter och skadliga organismer. Frågan rör vikten av kontroll och analys. Nu ska denna förordning finnas på plats till den sista december nästa år. Vilken bedömning gör regeringen när det gäller att medlemsstaterna kommer att ha saker på plats, så att vi faktiskt kan få till ett konkret och effektivt skydd för att förhindra spridning?

Anf. 116 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Den första frågan handlade om vad vi kommer att uttala på rådet. Jag kommer givetvis att uttala det som jag förankrade i går i miljö- och jordbruksutskottet och det som jag förankrar i dag i EU-nämnden. Det är det som jag kommer att säga. Så hanteras denna typ av frågor.

När det gäller akuta licenser har jag inte kunskap på den detaljnivån. Detta kommer departementssekreterare Peter Wallenberg att svara på. Sedan gäller det frågan om spridning av invasiva arter. Jag kan inte detaljerna i fråga om hur man begränsar dem. Men departementsrådet Helene Holstein ska svara på det.

Anf. 117 Departementssekreterare PETER WALLENBERG:

Den fråga som handlar just om nödsituationer och undantag bemöter vi bland annat med att vi tycker att det är viktigt från Sveriges sida att det hanteras på samma sätt inom EU. Det finns en stor diskrepans i dag i fråga om hur undantagen tillämpas. Den svenska ståndpunkten handlar om att trycka på likabehandlingen, att alla länder måste se på förordningen på samma sätt.

Anf. 118 Departementsrådet HELENE HOLSTEIN:

Den nya växtskyddslagen kommer att innebära ökade krav på medlemsländerna att implementera effektiva preventiva åtgärder. Lagstiftningen har fokus på att minska risken för att få in det man kallar karantänskadegörare i EU-området.

Just nu pågår förberedelserna på myndigheterna. I Sveriges fall är det Jordbruksverket som förbereder sig.

Den typ av åtgärder som Sverige behöver vidta är ökade inventeringar för att vi ska hitta skadegörare. När vi väl har hittat skadegörare måste vi ha en ökad kapacitet för att fastställa vilken typ av skadegörare vi har, det vill säga diagnoskapacitet. Därefter ska det göras en riskvärdering, och det är SLU som har uppdraget att göra en riskvärdering för att se vilken skada

skadegöraren kan orsaka. Därefter fattar man beslut om åtgärder, och de åtgärder man kan fatta beslut om är antingen inneslutning eller utrotning av skadegöraren.

Detta arbete pågår nu i alla medlemsländer. Därtill kommer det att ställas ytterligare krav på tullverksamhet – att man ska se till att vi inte får in skadegörare via till exempel träemballage.

Anf. 119 BETTY MALMBERG (M):

Varmt tack för svar! Jag har bara en frågeställning med anledning av det som departementssekreterare Peter Wallenberg nämnde. Det är korrekt och bra att man kan ta upp frågeställningen och hänvisa till konkurrensvillkoren och att det ska vara jämlika konkurrensvillkor. Men jag är lite nyfiken: Känner man till huruvida det har funnits större risk med de akututfärdade licenserna – eller har de växtskyddsmedlen varit på samma nivå sett till skadeverkan på omgivande miljöer och livsmedel som produceras? Om det är så skulle det föranleda att man trycker också på det för att minimera risken för spridning av skadliga ämnen till människor och miljö.

Anf. 120 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru ordförande! Jag har en följdfråga om karantänskadegörarna. Vad jag förstår ska man med den nya lagstiftningen skärpa åtgärderna för att minska risken för att karantänskadegörare förs in i Sverige. Jag antar att det medför ett utökat arbete för Jordbruksverket. Då undrar jag om Jordbruksverket har fått ökade resurser för ändamålet i den budget som är framlagd.

Anf. 121 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Jag vill göra nämnden uppmärksam på att det inte är någon lagstiftning vi hanterar, utan detta är en diskussion som kommer upp. Vi börjar komma ned på en sådan detaljnivå att jag inte är säker på att ens mina medarbetare kan svara på frågorna. Men vi ska testa det. Peter Wallenberg tar den första frågan, och Helene Holstein tar den andra.

Anf. 122 Departementssekreterare PETER WALLENBERG:

Frågan var om vi känner till risker eller om det är mer en konkurrenskraftsfråga. Vi har upplevt att det är mer en fråga om konkurrenskraft. Det har inte påtalats några ökade risker, utan det handlar om snedvridning av konkurrens.

Anf. 123 Departementsrådet HELENE HOLSTEIN:

Då är det jag som svarar på frågan om ökade resurser till Jordbruksverket. I den budget som presenterades i går finns det inte förslag på ökade medel för Jordbruksverket i detta läge.

Anf. 124 ORDFÖRANDEN:

Då konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Då är det Övriga frågor med information. Finns det något att säga om detta?

Anf. 125 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Nej, jag har inget att tillägga, men om det finns frågor är jag beredd att svara på dem.

2018/19:9

16 november

Anf. 126 ORDFÖRANDEN:

Nej, det finns det inte. Tack så hemskt mycket! Jag önskar statsrådet och medarbetare trevlig helg.

Innehållsförteckning

§ 1 Allmänna frågor (art. 50)

.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDE	1
Anf. 2 Statsrådet ANN LINDE (S)	1
Anf. 3 HANS ROTHENBERG (M)	2
Anf. 4 JENS HOLM (V)	2
Anf. 5 MARTIN KINNUNEN (SD)	2
Anf. 6 ESKIL ERLANDSSON (C)	2
Anf. 7 Statsrådet ANN LINDE (S)	3
Anf. 8 Ambassadör JAN OLSSON	4
Anf. 9 Statsrådet ANN LINDE (S)	4
Anf. 10 ORDFÖRANDE	5

§ 2 Utrikes frågor

.....	6
Anf. 11 ORDFÖRANDE	6
Anf. 12 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	6
Anf. 13 ORDFÖRANDE	6
Anf. 14 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	6
Anf. 15 ORDFÖRANDE	6
Anf. 16 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	6
Anf. 17 JENS HOLM (V)	7
Anf. 18 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	7
Anf. 19 ORDFÖRANDE	7
Anf. 20 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	8
Anf. 21 TINA ACKETOFT (L)	9
Anf. 22 LUDVIG ASPLING (SD)	9
Anf. 23 ROBERT HALEF (KD)	9
Anf. 24 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	10
Anf. 25 ORDFÖRANDE	10
Anf. 26 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	10
Anf. 27 ORDFÖRANDE	10
Anf. 28 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	10
Anf. 29 ORDFÖRANDE	11
Anf. 30 LUDVIG ASPLING (SD)	11
Anf. 31 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	11
Anf. 32 ORDFÖRANDE	11
Anf. 33 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	11
Anf. 34 HANS ROTHENBERG (M)	12
Anf. 35 LUDVIG ASPLING (SD)	12
Anf. 36 TINA ACKETOFT (L)	12
Anf. 37 ROBERT HALEF (KD)	13
Anf. 38 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	13
Anf. 39 ORDFÖRANDE	13
Anf. 40 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	13
Anf. 41 ORDFÖRANDE	13
Anf. 42 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	13

§ 3 Utrikes frågor – försvar

.....	14
-------	-----------

Anf. 43	ORDFÖRANDEN	14
Anf. 44	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	14
Anf. 45	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	15
Anf. 46	ORDFÖRANDEN	15
Anf. 47	JENS HOLM (V)	15
Anf. 48	ORDFÖRANDEN	15
Anf. 49	ALEXANDRA ANSTRELL (M)	16
Anf. 50	ESKIL ERLANDSSON (C)	16
Anf. 51	LUDVIG ASPLING (SD)	16
Anf. 52	ORDFÖRANDEN	16
Anf. 53	LUDVIG ASPLING (SD)	16
Anf. 54	JENS HOLM (V)	16
Anf. 55	ORDFÖRANDEN	17
Anf. 56	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	17
Anf. 57	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	18
Anf. 58	ORDFÖRANDEN	19
Anf. 59	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	19
Anf. 60	JENS HOLM (V)	19
Anf. 61	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	19
Anf. 62	JENS HOLM (V)	20
Anf. 63	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	20
Anf. 64	JAN R ANDERSSON (M)	20
Anf. 65	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	20
Anf. 66	ORDFÖRANDEN	21

§ 4 Utrikes frågor – försvar

.....		22
Anf. 67	ORDFÖRANDEN	22
Anf. 68	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	22
Anf. 69	ORDFÖRANDEN	22
Anf. 70	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	22
Anf. 71	ORDFÖRANDEN	22
Anf. 72	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	22
Anf. 73	ORDFÖRANDEN	22
Anf. 74	MARTIN KINNUNEN (SD)	23
Anf. 75	JENS HOLM (V)	23
Anf. 76	ROBERT HALEF (KD)	23
Anf. 77	TINA ACKETOFT (L)	23
Anf. 78	ORDFÖRANDEN	23
Anf. 79	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	23
Anf. 80	LUDVIG ASPLING (SD)	23
Anf. 81	JENS HOLM (V)	23
Anf. 82	ORDFÖRANDEN	24
Anf. 83	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	24
Anf. 84	JENS HOLM (V)	24
Anf. 85	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	24
Anf. 86	ORDFÖRANDEN	24

§ 5 Jordbruk och fiske

.....		25
Anf. 87	ORDFÖRANDEN	25
Anf. 88	Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S)	25

Anf. 89	ORDFÖRANDEN.....	25
Anf. 90	Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	25
Anf. 91	ESKIL ERLANDSSON (C).....	26
Anf. 92	JENS HOLM (V)	26
Anf. 93	AMANDA PALMSTIERNA (MP)	26
Anf. 94	Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	26
Anf. 95	Kanslirådet KARIN VICTORIN.....	27
Anf. 96	JENS HOLM (V)	27
Anf. 97	Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	27
Anf. 98	ORDFÖRANDEN.....	27
Anf. 99	Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	27
Anf. 100	ÅSA COENRAADS (M)	28
Anf. 101	JENS HOLM (V)	28
Anf. 102	STAFFAN EKLÖF (SD)	28
Anf. 103	Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	29
Anf. 104	Departementssekreterare ERIK PALM.....	29
Anf. 105	Departementssekreterare ANNEKE SVANTESSON	29
Anf. 106	ORDFÖRANDEN.....	29
Anf. 107	Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	30
Anf. 108	ORDFÖRANDEN.....	30
Anf. 109	Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	30
Anf. 110	TINA ACKETOFT (L)	31
Anf. 111	STAFFAN EKLÖF (SD)	31
Anf. 112	Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	31
Anf. 113	ORDFÖRANDEN.....	32
Anf. 114	Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	32
Anf. 115	BETTY MALMBERG (M).....	32
Anf. 116	Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	33
Anf. 117	Departementssekreterare PETER WALLENBERG.....	33
Anf. 118	Departementsrådet HELENE HOLSTEIN.....	33
Anf. 119	BETTY MALMBERG (M).....	34
Anf. 120	STAFFAN EKLÖF (SD)	34
Anf. 121	Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	34
Anf. 122	Departementssekreterare PETER WALLENBERG.....	34
Anf. 123	Departementsrådet HELENE HOLSTEIN.....	34
Anf. 124	ORDFÖRANDEN.....	34
Anf. 125	Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	34
Anf. 126	ORDFÖRANDEN.....	34